

שם המרצה: ד"ר איתי שניר
דוא"ל: itaysnir@gmail.com
שעות קבלה: יימסרו בהמשך

אסכולת פרנקפורט: מרקסיזם, תרבות וביקורת

138-1-0217 סמסטר א'

יום ב' בשעות 10:00-12:00

התיאוריה הפוליטית שמקורה ב"מכון למחקר חברתי" בפרנקפורט מהווה כבר קרוב למאה שנה מסורת דינמית של מחשבה ביקורתית המושפעת מהמרקסיזם ומבקשת לעדכנו ולהתאימו למציאות החברתית המשתנה. החוקרים המזוהים עם "אסכולת פרנקפורט" קוראים תיגר על רבות מההנחות המקובלות בשיח האקדמי, ומשלבים בין תחומי דעת שונים – כגון פילוסופיה, פסיכולוגיה, סוציולוגיה, תקשורת וביקורת תרבות – במטרה להבין את מנגנוני השליטה והדיכוי המורכבים שפועלים בחברה הקפיטליסטית המודרנית. הקורס יעסוק הן בהוגים בני "הדור הראשון" של אסכולת פרנקפורט – מקס הורקהיימר, תיאודור אדורנו, הרברט מרקוזה ואריך פרום – והן בממשיכי דרכה של האסכולה בזמננו – יירגן הברמס ואקסל הונת.

חובות הקורס

הנוכחות בשיעורים היא חובה
קריאת הטקסטים לפני כל שיעור
הרכב הציון: 100% מבחן סיום

נושאי הלימוד ותומרי הקריאה:

- **מבוא: מושג האדם של מרקס**
מרקס, קרל. "האידיאולוגיה הגרמנית", בתוך *כתבי שחרות*, בעריכת שלמה אבינרי (תל אביב: הוצאת ספרית פועלים, 1975).
מרקס, קרל. "לשאלת היהודים", בתוך *כתבי שחרות*, בעריכת שלמה אבינרי (תל אביב: הוצאת ספרית פועלים, 1975).
פרום, אריך. "מושג האדם בהגותו של מרקס", בתוך *המחשבה הסוציאליסטית בת זמננו*, בעריכת שלום וורם ויהודה ארוז (תל אביב: הוצאת עיינות, תשכ"ח).
- **אריך פרום: מנוס מחופש**
פרום, אריך. *מנוס מחופש*, תר' תמר עמית (תל אביב: הוצאת דביר, 1992).
- **אדורנו והורקהיימר: הדיאלקטיקה של הנאורות**
Adorno, Theodor and Horkheimer, Max. "The Concept of Enlightenment," in *Dialectic of Enlightenment*, tr. Edmund Jephcott (Stanford, Cal: Stanford University Press, 2002), 1-34.
אדורנו, תיאודור והורקהיימר, מקס. "מושג הנאורות", בתוך *הנאורות*, פרויקט שלא נשלם, תר' יעקב גוטשלק (תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשנ"ז), ע"מ 53-78.

• **אדורנו והורקהיימר: חרושת התרבות**

אדורנו, תיאודור והורקהיימר, מקס. "תעשיית תרבות: נאורות כהונאת המונים", בתוך *אסכולת פרנקפורט: מבחר*, בעריכת מיכאל מי-דן ואברהם יסעור (תל אביב: ספרית פועלים, 1993), עמ' 158-198.
צוקרמן, משה. "אסכולת פרנקפורט ומושג חרושת התרבות בפרספקטיבה היסטורית", *זמנים* 44 (תל אביב: אוניברסיטת תל אביב ומרכז זלמן שז"ר, 1993), עמ' 4-21.

• **הרברט מרקוזה: ארוס וציוויליזציה**

מרקוזה, הרברט. *ארוס וציוויליזציה*, תר' יוחנן עומרי (תל אביב: ספרית פועלים, 1969).
טאובר, צבי. "הקריאה לשחרור האדם בבחינת אבסורד – בעיות בתפיסת שחרור האדם אצל הרברט מרקוזה", *תולדות המחשבה המדינית*, כרך ב, בעריכת מיכאל קרן (תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2001), עמ' 475-498.

• **יורגן הברמס: תיאוריית הפעולה התקשורתית**

Habermas, Jürgen. "The Uncoupling of System and Lifeworld", in *Jürgen Habermas on Society and Politics: A Reader*, ed. Steven Seidman (Boston: Beacon, 1994).
אופיר, עדי. "הסינתזה הפילוסופית של יורגן הברמס", *זמנים* 44 (תל אביב: אוניברסיטת תל אביב ומרכז זלמן שז"ר, 1993), 106-119.

• **אקסל הונת: אתיקה והכרה**

הונת, אקסל. *זלזול ומתן הכרה*, תר' איה ברזיר (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 2008).